

# Sadržaj

|                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| RIJEČ ČITATELJU .....                                                                                                  | 13  |
| KRATICE .....                                                                                                          | 17  |
| 0. UVOD .....                                                                                                          | 19  |
| 0.1. O temi načelno i proturječjima koja ju prate .....                                                                | 19  |
| 0.2. Pregled važnije literature o hrvatskim vukovcima .....                                                            | 27  |
| 1. OTVORENA PITANJA SUVREMENE HRVATSKE<br>STANDARDOLOGIJE: POJMOVNO-TERMINOLOŠKE I<br>PERIODIZACIJSKE DVOJBE .....     | 36  |
| 1.0. Uvodne napomene .....                                                                                             | 36  |
| 1.1. Hrvatski književni i standardni jezik .....                                                                       | 38  |
| 1.2. Hrvatski standardni jezik, njegova supstancija i struktura .....                                                  | 41  |
| 1.3. Periodizacija hrvatskoga standardizacijskoga tijeka .....                                                         | 53  |
| 2. HRVATSKA STANDARDIZACIJA U 19. STOLJEĆU .....                                                                       | 57  |
| 2.1. Opseg, sadržaj i ime jezika obuhvaćenoga standardizacijskim procesima ....                                        | 58  |
| 2.2. Standardizacijska načela i postupci hrvatskih<br>jezikoslovaca preporodnoga i poslijepreporodnoga razdoblja ..... | 62  |
| 2.3. Standardni jezik i narječja .....                                                                                 | 68  |
| 2.4. Programski aspekti jezičnoga zbližavanja<br>Hrvata i Srba u 19. stoljeću — dodiri i razlike .....                 | 71  |
| 2.4.1. Sociolingvistički i lingvistički aspekti<br><i>Bečkoga književnoga dogovora</i> 1850. godine .....              | 78  |
| 2.5. Hrvatska i srpska stilizacija novoštokavštine .....                                                               | 84  |
| 2.5.1. Fonološki i slovopisno-pravopisni ustroj .....                                                                  | 85  |
| 2.5.2. Polemike o fonološkom sustavu .....                                                                             | 93  |
| 2.5.2.1. Fonem /h/ .....                                                                                               | 93  |
| 2.5.2.2. Fonem /r̩/ .....                                                                                              | 95  |
| 2.5.2.3. Fonem /ž/ .....                                                                                               | 100 |



|                                                                                                   |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 2.5.2.4. Jatovske alternante .....                                                                | 101        |
| 2.5.3. Naglasni sustav .....                                                                      | 111        |
| <b>3. RESTANDARDIZACIJA HRVATSKOGA JEZIKA I PRAVOPISA I<br/>VUKOVSKI JEZIKOSLOVNI SMJER .....</b> | <b>115</b> |
| 3.1. Organska novoštokavština i standardni jezik .....                                            | 118        |
| 3.2. Promjena imena jezika: hrvatski ili srpski (književni) jezik .....                           | 125        |
| 3.3. Novoštokavski jezični i pravopisni sustav .....                                              | 133        |
| 3.3.1. Standardnojezični fonološki sustav i njegov reformirani slovopis .....                     | 133        |
| 3.3.1.2. Polemike o pojedinim članovima fonološkoga sastava .....                                 | 141        |
| 3.3.1.2.1. Fonem /r̩/ .....                                                                       | 143        |
| 3.3.1.2.2. Fonem /ž/ .....                                                                        | 144        |
| 3.3.1.2.3. Fonem /h/ .....                                                                        | 146        |
| 3.3.1.2.4. Jatovske alternante .....                                                              | 147        |
| 3.3.1.2.5. Alternanta -l// -o .....                                                               | 166        |
| 3.3.1.3. Fonološke prilagodbe inojezičnica .....                                                  | 168        |
| 3.3.1.4. Naglasni sustav .....                                                                    | 175        |
| 3.3.1.4.1. Karadžić–Daničićev naglasni model .....                                                | 177        |
| 3.3.1.4.2. Maretićeva kodifikacija Karadžić–Daničićeva modela .....                               | 180        |
| 3.3.1.4.3. Akcentološke studije Stjepana Ivšića .....                                             | 183        |
| 3.3.2. Hrvatski pravopisni prijeponi: fonološko ili morfonološko načelo .....                     | 186        |
| 3.3.2.1. Umjereni fonološki pravopis .....                                                        | 197        |
| 3.3.3. Novoštokavska morfologija imenskih riječi .....                                            | 204        |
| 3.3.3.1. Nazivlje i raspored morfološkoga gradiva u slovničkim priručnicima ...                   | 206        |
| 3.3.3.2. Imenske riječi .....                                                                     | 209        |
| 3.3.3.2.1. Rod .....                                                                              | 210        |
| 3.3.3.2.2. Broj .....                                                                             | 214        |
| 3.3.3.2.3. Padežni sustav i sklonidba .....                                                       | 215        |
| 3.3.3.2.3.1. Imenična sklonidba .....                                                             | 217        |
| 3.3.3.2.3.2. Pridjevno-zamjenična sklonidba .....                                                 | 228        |
| 3.3.3.3. Glagolske riječi .....                                                                   | 232        |



|                                                                                                                |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 3.3.3.3.1. Glagolske kategorije.....                                                                           | 235        |
| 3.3.3.3.2. Sustav glagolskih oblika.....                                                                       | 245        |
| 3.3.3.3.3. Razredba glagola po vrstama.....                                                                    | 255        |
| 3.3.4. Novoštokavsko leksičko čistunstvo .....                                                                 | 259        |
| 3.3.4.1. <i>Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU</i> .....                                              | 261        |
| 3.3.4.2. Broz–Ivekovićev <i>Rječnik hrvatskoga jezika</i> .....                                                | 268        |
| 3.3.4.3. Jezični savjetovnici.....                                                                             | 271        |
| 3.3.5. Poštokavljivanje vlastitih imena .....                                                                  | 283        |
| <b>4. JUGOSLAVENSKI JEZIČNI UNITARIZAM I KARADŽIĆEVŠTINA....</b>                                               | <b>287</b> |
| 4.1. Načela jugoslavenske jezične politike .....                                                               | 287        |
| 4.1.2. Anketna lingvistika i velikosrpstvo.....                                                                | 289        |
| 4.1.2.1. Anketa slovenskoga časopisa <i>Veda</i> (1912.–13.).....                                              | 290        |
| 4.1.2.2. Anketa <i>Srpskoga književnoga glasnika</i> (1914.).....                                              | 301        |
| 4.1.2.3. Anketa beogradske <i>Pravde</i> (1931.).....                                                          | 314        |
| 4. 2. Pravopisima do jedinstvenoga jezika .....                                                                | 324        |
| 4.2.1. <i>Pravopisno uputstvo</i> (1929.) .....                                                                | 327        |
| 4.2.2. Prilagodbe Boranićevih pravopisa jugoslavenskoj unitarnoj politici .....                                | 332        |
| 4.3. Obnova jezičnoga unitarizma u socijalističkoj Jugoslaviji .....                                           | 336        |
| 4.3.1. Anketa <i>Letopisa Matice srpske</i> (1953.) .....                                                      | 338        |
| 4.3.2. <i>Novosadski dogovor</i> (1954.) i pravopis (1960.) .....                                              | 354        |
| 4.3. Progon hrvatskoga leksika.....                                                                            | 371        |
| 4.5. Posezanja u hrvatsku književnu baštinu.....                                                               | 386        |
| 4.5.1. Polemike o pripadnosti štokavštine i dubrovačke književnosti.....                                       | 387        |
| <b>5. PROTUVUKOVSKI JEZIKOSLOVNI SMJER.....</b>                                                                | <b>408</b> |
| 5.1. Antun Radić i kritika Maretićeve <i>Gramatike i stilistike</i> .....                                      | 409        |
| 5.2. Jagićeve kritike vukovskoga leksičkoga redukcionizma.....                                                 | 417        |
| 5.3. Protuvukovstvo u jezikoslovnom radu Dragutina Antuna Parčića.....                                         | 421        |
| 5.4. Osnutak <i>Društva Hrvatski jezik</i> (1936.) i<br>pokretanje časopisa <i>Hrvatski jezik</i> (1938.)..... | 427        |



|                                                                                                       |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 5.5. Pokret za hrvatski književni jezik (1938.).....                                                  | 431        |
| 5.6. Gramatološki i puristički prinos Jozе Dujmušićа .....                                            | 437        |
| 5.7. Guberina–Krstićеve <i>Razlike između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika</i> .....           | 445        |
| 5.8. Jezično-pravopisna politika u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj — raskid s vukovskim nasljeđem .....   | 463        |
| 5.9. Pokretanje časopisa <i>Језик</i> (1952.) .....                                                   | 481        |
| 5.10. <i>Deklaracija о nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika</i> (1967.).....                 | 487        |
| <b>6. POSLIJEDEKLARACIJSKA UNITARISTIČKA PREVIRANJA .....</b>                                         | <b>500</b> |
| 6.1. Miloš Žanko i jugoslavenski jezično-politički unitarizam.....                                    | 503        |
| 6.1.1. <i>Deklaracija</i> kao diverzantski subverzivni čin .....                                      | 505        |
| 6.1.2. Glogov kolac za <i>Hrvatski književni list</i> .....                                           | 511        |
| 6.1.3. Nacionalistička <i>Matica hrvatska</i> i njezina glasila.....                                  | 521        |
| 6.1.4. Deseta sjednica CK SKH .....                                                                   | 534        |
| 6.2. Jezična polemika u vojnom glasilu <i>Front</i> (1970.—71.).....                                  | 541        |
| 6.3. Institucionalni udari na hrvatski jezični i nacionalni identitet za vladavine Stipe Šuvara ..... | 552        |
| 6.3.1. Oспорavanja i zabrane hrvatskih normativnih priručnika.....                                    | 563        |
| 6.3.1.1. Zabрана <i>Hrvatskoga pravopisa</i> (1971.) .....                                            | 564        |
| 6.3.1.2. Zabрана <i>Pregleda gramatike hrvatskoga književnog jezika</i> (1973.) .....                 | 568        |
| 6.3.1.3. Oспорavanje <i>Priručne gramatike hrvatskoga književnog jezika</i> (1979.) .....             | 575        |
| 6.3.2. Udar na <i>Leksikografski zavod</i> .....                                                      | 582        |
| 6.3.2.1. Jezični prijepori u drugom izdanju <i>Enciklopedije Јugoslavije</i> .....                    | 584        |
| 6.3.2.2. Slučaj <i>Hrvatskoga biografskoga leksikona</i> (1984.).....                                 | 600        |
| 6.3.3. Ozloglašeni članak 138. Ustava SR Hrvatske.....                                                | 614        |
| 6.3.3.1. “Mule i ajatulasi” hrvatskoga književnoga jezika.....                                        | 615        |
| 6.3.3.2. Vojnici Partije: Marksizam i lingvistika .....                                               | 624        |
| 6.3.3.3. Pokušaj pravnoga slamanja hrvatske jezične samobitnosti .....                                | 637        |
| 6.3.3.4. Hrvatski sabor sačuvao ustavnu odredbu о hrvatskom književnom jeziku.....                    | 649        |
| 6.4. Propale beogradske pripreme za prihvаt hrvatskoga hrvatskosrpskoga.....                          | 659        |



|                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 6.5. Unitarističko osporavanje slovenske jezične politike .....                        | 681 |
| 6.6. Međunarodna potpora unitarnomu<br>neojugoslavenstvu i zajedničkomu jeziku .....   | 685 |
| 6.6.1. Hrvatski jezik u međunarodnoj slavistici.....                                   | 690 |
| 7. ZAGLAVAK .....                                                                      | 704 |
| 8. PRILOZI.....                                                                        | 709 |
| 8.1. Dokumenti .....                                                                   | 709 |
| 8.1.1. <i>Bečki književni dogovor</i> (1850.) .....                                    | 709 |
| 8.1.2. <i>Glavna pravila za južno narječje</i> (1850.).....                            | 710 |
| 8.1.3. <i>Načela Pokreta za hrvatski književni jezik</i> (1938.).....                  | 713 |
| 8.1.4. <i>Novosadski dogovor</i> (1954.).....                                          | 715 |
| 8.1.5. <i>Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika</i> (1967.)..... | 716 |
| 8.1.6. Dalibor Brozović: <i>Deset teza o hrvatskome jeziku</i> (1971.).....            | 719 |
| 8.1.7. <i>Stavovi o aktualnim pitanjima jezične politike CK SKH</i> (1985.).....       | 728 |
| 8.1.8. Radoslav Katičić: <i>Načela standardnosti hrvatskoga jezika</i> (1996.).....    | 731 |
| 8.2. Gradivo .....                                                                     | 740 |
| 8.2.1. Popis riječi na vukovskom indeksu 1872.—1932.....                               | 740 |
| 9. IZVORI I LITERATURA.....                                                            | 790 |
| 10. OSOBNIK.....                                                                       | 865 |